Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 7. junija 2012*

„Socialna varnost delavcev migrantov — Zakonodaja, ki se uporablja — Delavec z nizozemskim državljanstvom, ki dela na krovu plavajočih bagrov, ki zunaj ozemlja Evropske unije plujejo pod nizozemsko zastavo, za delodajalca s sedežem na Nizozemskem — Stalno prebivališče na ozemlju druge države članice — Vključitev v nizozemski sistem socialne varnosti“

V zadevi C-106/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) z odločbo z dne 11. februarja 2011, ki je prispela na Sodišče 3. marca 2011, v postopku

M. J. Bakker

proti

Minister van Financiën,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica senata, K. Schiemann (poročevalec) in L. Bay Larsen, sodnika,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: M.-A. Gaudissart, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 1. marca 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za M. J. Bakkerja M. H. Menger in V. J. de Groot, belastingadviseurs,

— za nizozemsko vlado C. Wissels in C. Schillemans, zastopnici,

— za Evropsko komisijo V. Kreuschitz in M. van Beek, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nizozemščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago naslova II Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 3), kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 307/1999 z dne 8. februarja 1999 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 335, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med M. J. Bakkerjem in Staatssecretaris van Financiën (državni sekretar za finance) zaradi obvezne vključitve M. J. Bakkerja v nizozemsko socialno zavarovanje za leto 2004.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V skladu s členom 1(a)(i) Uredbe št. 1408/71 pojem „zaposlena oseba in samozaposlena oseba“ pomeni vsako osebo, ki „je obvezno zavarovana ali ima prostovoljno nadaljnje zavarovanje za enega ali več zavarovalnih primerov, zajetih s področji sistema socialne varnosti za zaposlene ali samozaposlene osebe ali s posebnim sistemom za javne uslužbence.“

4 Člen 2(1) te uredbe določa:

„Ta uredba se uporablja za zaposlene ali samozaposlene osebe in študente, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic in ki so državljani ene od držav članic […]“

5 Člen 13 navedene uredbe, ki spada pod naslov II „Določitev zakonodaje, ki se uporablja“, določa:

„Ob upoštevanju členov 14c in 14f se za osebe, za katere velja ta uredba, uporablja zakonodaja samo ene države članice. Zakonodaja, ki se uporabi, se določi v skladu z določbami tega naslova.

2. V skladu s členi 14 do 17:

[…]

(c) za osebo, zaposleno na krovu plovila, ki pluje pod zastavo države članice, velja zakonodaja te države članice;

[…]“

Nizozemsko pravo

6 Člen 6 zakona o splošnem pokojninskem zavarovanju (Algemene Ouderdomswet, Stb. 1956, št. 281) določa:

„1. V skladu s temi določbami se zavarujejo:

(a) osebe s stalnim prebivališčem in

(b) osebe brez stalnega prebivališča, ki so na podlagi plačanih poklicnih dejavnosti, ki jih opravljajo na Nizozemskem, zavezane za plačilo davka na dohodek

in še niso dopolnile 65 let.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

7 Leta 2004 je M. J. Baker, nizozemski državljan, stalno prebival v Španiji in je bil zaposlen na krovu plavajočih bagrov, ki plujejo pod nizozemsko zastavo, pri podjetju s sedežem v Rotterdamu (Nizozemska). Svoje dejavnosti je večinoma opravljal v teritorialnih vodah Kitajske in Združenih arabskih emiratov. Bagri so bili vpisani v nizozemski register morskih plovil.

8 M. J. Bakker je izpodbijal odločbo o odmeri davka, vročeno v zvezi z dohodnino in prispevki za socialno zavarovanje na Nizozemskem za leto 2004. Ker je Rechtbank te Breda zavrnilo tožbo, ki jo je vložil zoper to odločbo o odmeri davka, se je M. J. Bakker pritožil pri Gerechtshof te ’s-Hertogenbosch, ki je potrdilo odločbo sodišča prve stopnje.

9 Gerechtshof te ’s-Hertogenbosch je menilo, da bi za leto 2004 M. J. Bakkerja lahko šteli za osebo, vključeno v nizozemsko socialno zavarovanje, čeprav je bil zaposlen zunaj ozemlja Evropske unije. To sodišče se je pri presoji oprlo na dejstvo, da se je nizozemska zakonodaja na področju socialne varnosti zanj uporabljala na podlagi Uredbe št. 1408/71, natančneje naslova II te uredbe. Navedeno sodišče je zlasti menilo, da je bil M. J. Bakker zaposlen na morskem plovilu, ki je plulo pod nizozemsko zastavo, torej pod zastavo države članice v smislu člena 13(2)(c) navedene uredbe. Dejstvo, da so se ta plovila med poglabljanjem dna zasidrala v teritorialnih vodah zunaj Unije, po mnenju Gerechtshof te ’s-Hertogenbosch ni odločilno, ker ta določba ne vsebuje omejitve glede na vrsto plovila ali glede na kraj opravljanja dejavnosti.

10 Hoge Raad der Nederlanden, ki mu je bila predložena kasacijska pritožba, pa meni, da v obravnavanem primeru obstajajo razumni dvomi o uporabi naslova II Uredbe št. 1408/71.

11 Meni, da je Gerechtshof te ’s-Hertogenbosch pravilno ugotovilo, da zadevna stranka, ob upoštevanju le nizozemskega prava, ni bila obvezna zavezanka za socialno zavarovanje za leto 2004, ker tistega leta ni več stalno prebivala na Nizozemskem in ni bila več tam zaposlena. Vendar ima predložitveno sodišče pomisleke glede domneve, na katero se je oprlo Gerechtshof te ’s-Hertogenbosch, v skladu s katero naj bi se za zadevno stranko za leto 2004 *ratione personae* uporabljala Uredba št. 1408/71, kar dopušča uporabo naslova II te uredbe za njen položaj.

12 Predložitveno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da opredelitev delavca v členu 1(a) Uredbe št. 1408/71 zahteva, da zadevna stranka sklene obvezno ali prostovoljno zavarovanje za enega ali več zavarovalnih primerov iz te določbe. Zato sprašuje, ali je mogoče, da ima nekdo, ki je v položaju M. J. Bakkerja, ki ob upoštevanju le nizozemske zakonodaje ni vključen v obvezno zavarovanje iz razloga, ker nima stalnega prebivališča na Nizozemskem, vseeno lastnosti delavca v smislu Uredbe št. 1408/71, ker se v skladu s pravili za določitev zakonodaje, ki se uporablja, iz naslova II te uredbe uporablja zakonodaja te države članice.

13 Hoge Raad der Nederlanden meni, da je na to vprašanje treba odgovoriti pritrdilno, da bi zagotovili polni učinek določb naslova II Uredbe št. 1408/71.

14 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje, ali dejstvo, da je tožeča stranka opravljala dejavnosti zunaj ozemlja iz člena 299 ES, preprečuje uporabo naslova II Uredbe št. 1408/71. Sklicuje se na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero se predpisi prava Unije o prostem gibanju delavcev uporabljajo tudi za dejavnosti, ki se opravljajo zunaj ozemlja Unije, dokler delovno razmerje ohranja dovolj tesno povezavo s tem ozemljem (sodba z dne 29. junija 1994 v zadevi Aldewereld, C-60/93, Recueil, str. I-2991, točka 14). Po mnenju predložitvenega sodišča je upoštevna tudi sodba z dne 27. septembra

1989 v zadevi Lopes da Veiga (9/88, Recueil, str. 2989, točka 17), ki je prav tako zadevala položaj pomorščaka in v kateri je Sodišče presodilo, da je treba ugotoviti, ali je delovno razmerje zadevne osebe dovolj tesno povezano z nizozemskim ozemljem.

15 Predložitveno sodišče navaja, da se je leta 2004 v okviru politike, ki jo je Landelijk Instituut sociale verzekeringen (državni inštitut za socialna zavarovanja) vodil na področju socialne varnosti zaposlenih in samozaposlenih oseb, naslov II Uredbe št. 1408/71 uporabljal za pomorščake, ki so državljani države članice Unije ali Evropskega gospodarskega prostora in ki stalno prebivajo v eni od teh držav ter so zaposleni na krovu plovila, ki ne pluje pod zastavo ene od držav članic, zgolj zato, ker je imel delodajalec sedež na Nizozemskem.

16 Zaradi te politike nosilec zavarovanja zaposlenih in samozaposlenih oseb meni, da so delavci, kot je M. J. Bakker, obvezno zavarovani, čeprav glede na nizozemsko zakonodajo ne spadajo v nobeno od teh skupin zavarovancev. Predložitveno sodišče ugotavlja, da ta politika vseeno ne zagotavlja pravne podlage za odmero prispevkov za zavarovanje zaposlenih in samozaposlenih oseb.

17 Dejstvo, da nosilec zavarovanja zaposlenih in samozaposlenih oseb v praksi zadevno stranko enači z zavarovano osebo, vsaj v delu socialnega zavarovanja na Nizozemskem, zaradi česar dejansko uživa socialno varnost za te oblike zavarovanja, po mnenju predložitvenega sodišča pomeni okoliščino, ki potrjuje povezavo z Nizozemsko. Če pa pri presoji stopnje povezave z ozemljem Unije ne bi bilo mogoče izhajati iz vključenosti v sistem socialne varnosti države članice, se predložitveno sodišče sprašuje, ali bi bila ta vključenost nujen pogoj za to, da bi se Uredba št. 1408/71 lahko uporabljala za dejavnosti zunaj ozemlja Unije. Sodna praksa Sodišča (glej sodbo z dne 23. oktobra 1986 v zadevi van Roosmalen, 300/84, Recueil, str. 3097, ter zgoraj navedeni sodbi Lopes da Veiga in Aldewereld) naj bi bila v zvezi s tem dvoumna.

18 Hoge Raad der Nederlanden se je torej srečalo z vprašanjem, ali ob upoštevanju vseh okoliščin tega primera obstaja zadostna povezava z ozemljem Unije. Če bi se naslov II Uredbe št. 1408/71 uporabljal v obravnavani zadevi, predložitveno sodišče predpostavlja, da za zadevno stranko velja nizozemska zakonodaja v skladu s členom 13(2)(c) te uredbe.

19 Hoge Raad der Nederlanden je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali se kolizijska pravila naslova II Uredbe [...] št. 1408/71 uporabljajo s posledico, da je določeno, da se uporablja nizozemska zakonodaja in se zato v primeru, kakršen je ta, lahko odmerijo prispevki za nizozemska socialna zavarovanja, če je delavec, ki stalno prebiva v Španiji in ima nizozemsko državljanstvo, zaposlen kot pomorščak pri delodajalcu s sedežem na Nizozemskem, dela pa na krovu plavajočih bagrov, ki zunaj ozemlja [Unije] plujejo pod nizozemsko zastavo, čeprav zgolj na podlagi nizozemske nacionalne zakonodaje ni vključen v nizozemski sistem socialne varnosti, kar je posledica okoliščine, da nima stalnega prebivališča na Nizozemskem?

2. Kako pomembno je pri tem to, da se pri izvajanju nizozemskih socialnih zavarovanj za delavce izvaja politika, v skladu s katero nosilci socialnih zavarovanj v primerih, kakršen je obravnavani, ob sklicevanju na pravo Skupnosti obravnavajo pomorščake kot zavarovance?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

20 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi zakonski ukrep države članice iz vključitve v sistem socialne varnosti te države članice izključil osebo, ki je v takem položaju kot tožeča stranka v

postopku v glavni stvari, ki je državljanka te države članice, vendar tam nima stalnega prebivališča, in je zaposlena na krovu plavajočega bagra, ki pluje pod zastavo iste države članice, svojo dejavnost pa opravlja zunaj ozemlja Unije.

21 Medtem ko nizozemska vlada in Evropska komisija menita, da to vprašanje zahteva pritrdilen odgovor, M. J. Bakker meni nasprotno.

22 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 izrecno določa, da za osebo, zaposleno na krovu plovila, ki pluje pod zastavo države članice, velja zakonodaja te države članice.

23 Tako na podlagi te določbe za osebo, ki je v položaju M. J. Bakkerja, načeloma velja nizozemska zakonodaja na področju socialne varnosti ob upoštevanju poklicne dejavnosti, ki jo ta oseba opravlja na krovu plovila, ki pluje pod nizozemsko zastavo.

24 Vendar je M. J. Bakker izpostavil dve navedbi proti uporabi člena 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 za njegov položaj.

25 Prvič, v pisnih stališčih je navedel, da bagri, na katerih je bil zaposlen, niso zajeti s pojmom „plovilo“ iz navedenega člena 13(2)(c).

26 Tej navedbi ni mogoče pritrditi, ker v tej določbi ni nobenega pogoja v zvezi z vrsto „plovila“. Dalje iz pojasnil predložitvenega sodišča izhaja, da imajo navedeni bagri potrdilo o registraciji in da so vpisani v nizozemski register morskih plovil.

27 Drugič, na obravnavi je M. J. Bakker navedel, da se za njegov položaj ne uporablja člen 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71, ker zadevni bagri opravljajo delo predvsem v teritorialnih vodah Kitajske in Združenih arabskih emiratov. Na podlagi člena 2(1) Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, ki je bila podpisana v Montego Bayu (Jamajka) 10. decembra 1982 in je začela veljati 16. novembra 1994 ter jo je Kraljevina Nizozemska ratificirala 28. junija 1996 in v je bila imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 98/392/ES z dne 23. marca 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 4, zvezek 3, str. 260) se suverenost obalne države, preko njenega kopnega in notranjih morskih voda, razteza na morski pas ob obali, imenovan teritorialno morje. Zato po mnenju M. J. Bakkerja poklicne dejavnosti, ki se opravljajo na krovu zadevnih bagrov, spadajo v pristojnost obalnih držav, in ne v pristojnost države članice, pod katere zastavo pluje plovilo, torej v pristojnost Kraljevine Nizozemske.

28 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da iz sodne prakse Sodišča izhaja, da le okoliščina, da delavec opravlja dejavnosti zunaj ozemlja Unije, ne zadošča za izključitev uporabe predpisov Unije o prostem gibanju delavcev, dokler delovno razmerje ohranja dovolj tesno povezavo z ozemljem Unije. V primeru, kot je ta v postopku v glavni stvari, tako povezavo potrjuje okoliščina, ki jo je potrdilo predložitveno sodišče, da je M. J. Bakker zaposlen na plovilu, registriranem na Nizozemskem, pri družbi, ki ima sedež v tej državi članici (glej v tem smislu zgoraj navedbi sodbi Lopes da Veiga, točka 17, in Aldewereld, točka 14).

29 Poleg tega niti spoštovanje suverenosti obalne države niti Konvencija Združenih narodov o pomorskem pravu ne zahtevata, da se delavcu, ki je v položaju M. J. Bakkerja, odvzame koristi iz socialnega zavarovanja, ki ga v skladu z Uredbo št. 1408/71 določa država članica, pod katere zastavo pluje plovilo, kadar je to plovilo v teritorialnih vodah države, ki ni ta država članica.

30 Zato drugi trditvi M. J. Bakkerja ni mogoče pritrditi.

31 Predložitveno sodišče ima pomisleke glede uporabe člena 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71, ker primer M. J. Bakkerja ne spada na področje osebne uporabe te uredbe, ker zanj ni obvezna sklenitev splošnega socialnega zavarovanja na Nizozemskem, saj tam nima stalnega prebivališča.

32 V zvezi s tem je treba poudariti, da je edini namen člena 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 določiti, katera nacionalna zakonodaja se uporablja za osebe, ki so zaposlene na krovu plovila, ki pluje pod zastavo države članice. Namen te določbe kot take ni določiti pogoje upravičenosti ali obveznosti zavarovanja v sistemu socialne varnosti ali na nekaterih področjih takega sistema. Te pogoje določi vsaka država članica s svojo zakonodajo (glej sodbo z dne 17. januarja 2012 v zadevi Salemink, C-347/10, točka 38).

33 Čeprav države članice ohranijo pristojnost pri določitvi pogojev za vključitev v svoje sisteme socialne varnosti, pa morajo pri izvajanju te pristojnosti kljub temu spoštovati pravo Unije. Ti pogoji predvsem ne smejo s področja uporabe nacionalne zakonodaje, kot je ta v postopku v glavni stvari, izključiti oseb, za katere se na podlagi Uredbe št. 1408/71 uporablja ta zakonodaja (glej v tem smislu sodbo z dne 3. maja 1990 v zadevi Kits van Heijningen, C-2/89, Recueil, str. I-1755, točka 20, in zgoraj navedeno sodbo Salemink, točki 39 in 40).

34 Člen 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 pa izrecno določa, da za osebo, zaposleno na krovu plovila ene države članice, velja zakonodaja te države. Ta določba ni spoštovana, če bi se lahko pogoj stalnega prebivališča, ki ga zakonodaja zadevne države članice nalaga za vključitev v sistem zavarovanja, ki ga določa, uporabil v razmerju do oseb iz člena 13(2)(c) (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Kits van Heijningen, točka 21, in Salemink, točka 41).

35 Zato je učinek člena 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 tak, da za osebe iz tega člena ni mogoče uporabiti določbe o nacionalni zakonodaji, ki se uporabi in na podlagi katere je vključitev v sistem socialne varnosti, ki ga določa ta zakonodaja, vezana na pogoj stalnega prebivališča v zadevni državi članici (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Kits van Heijningen, točka 22).

36 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je bil ta pristop *de facto* prenesen v politiko Landelijk Instituut sociale verzekeringen, ki osebe v položaju M. J. Bakkerja izenačuje z zavezanci.

37 Glede na navedeno je na prvo vprašanje treba odgovoriti tako, da je treba člen 13(2)(c) Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi zakonski ukrep države članice iz vključitve v sistem socialne varnosti te države članice izključil osebo, ki je v takem položaju kot tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ki je državljanka te države članice, vendar tam nima stalnega prebivališča, in je zaposlena na krovu plavajočega bagra, ki pluje pod zastavo iste države članice, svojo dejavnost pa opravlja zunaj ozemlja Unije.

Drugo vprašanje

38 Ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

39 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

Člen 13(2)(c) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 307/1999 z dne 8. februarja 1999, je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi zakonski ukrep države članice iz vključitve v sistem socialne varnosti te države članice izključil osebo, ki je v takem položaju kot tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ki je državljanka te države članice, vendar tam nima stalnega prebivališča, in je zaposlena na krovu plavajočega bagra, ki pluje pod zastavo iste države članice, svojo dejavnost pa opravlja zunaj ozemlja Evropske unije.

Podpisi